מסורת הש"ס

א) [לקמן עד:], ב) [לעיל י: וש״נ], ג) [שם], ד) [נדרים מא.], ה) [צ״ל אחר ד״ה אביי], ו) גס״א: וקורה ואע״ג דאין צריכין לערב חצירות.

תורה אור השלם

ז. וְדָנִיֵּאל בָּעֵא מִן מַלְכָּא וּמַנִּי עַל עֲבִידְתָּא דִּי מְדִינַת בָּבֶל לְשַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ וְדָנִיֵּאל בִּתְרַע מַלְכָּא:
דניאל ב מט

הגהות הב"ח

(א) גמ׳ תחומא מעירוביה אמר ליה בההיא אנן סהדי:

גליון הש"ס

גמ׳ ר״י בן בבא מתיר בעבדים. עיין לקמן דף עט ע״ב תוס׳ ד״ה וע״י אפתו:

מוסף רש"י

לא שמיע לי הא שמעתא. דרב יוסף תלמידו דרב יהודה שהוא תלמיד של רב ושמואל, ותלה רב יוסף ונעקר תלמודו וכשהיה שומע מימרא דרב ושמואל ואינו זוכר לאותה שמועה מתמיה ואלו תלמידו של רב יהודה אני ולא אמר לי שמועה זו, ואביי תלמידו מזכירו (נדה לט. עי׳ נדרים מא.).

רבינו חננאל

מקום פיתא. ושמואל אמר מקום לינה. ומותבינן לרב מיהא, הרועין והקייצין והבורגנין. פי׳ שומרי הקייצות או שומרי הבורגנין ושומרי פירות תלושין, בזמן שדרכן ללון בעיר הרי הן כאנשי העיר, ויש להן אלפים אמה לכל רוח, דרכן ללון בשדה אין להם אלא אלפים אמה בלבד, פי׳ ממקום שקנו בו שביתה, ואפילו מידחן כלה בעיר אין להם אלא אלפים אמה בלבד. ש״מ מקום לינה גורם. ודחי רב שני התם אנן שהדי. כלומר ברי לן דאי הוו ממטי להו ריפתא התם בשדה התם ניחא להו למיכרך ריפתא, הילכך כאילו מקום פיתא דידהו התם בשדה היא. ת״ר מי שיש לו (חמש) נשים מקבלות פרס מבעליהן, ושוכנות במקום אחד מקום פיתה ומקום לינה, וכן ה׳ עבדים מקבלי פרס. ר׳ יהודה בן בתירה מתיר בנשים שיוצאות בעירוב בעליהן, ואין צריכות הן עירוב כל אחת ואחת. ואוסר בעבדים, והיה מצריכם עירוב כל אחד ואחד. ר׳ יהוד׳ בן בבא מתיר בעבדים ואוסר בנשים. אמר רב מאי טעמא דר׳ יהוד׳ בן בבא דמתיר בעבדים ואוסר בנשים, משום (דמשכינים) [דשוכנים] על פתח אדוניהם וכאילו מקום אכילתם ומקום שינה שלהם שם. וסימ׳ ר׳ניאל בתרע מלכא, כלומר דניאל בשער המלך מקבל פרס היה, ופיתה ולינה בביתיה הוה וכתיב ביה ודניאל בתרע מלכא. כלומר כאילו

רש"י

מקום פיתא. שהוא אוכל שם: **קיילין.** שומרי תאנים השטוחים בשדה לייבשן לקציעות: **בזמן שדרכן ללין בעיר.** במקום שאוכלין אע״פ שקדש עליהן היום בשדה יש להן מן העיר אלפים לכל רוח וכל העיר להן כד׳ אמות: **בזמן שדרכן ללין בשדה.** אע״פ שאוכלין בעיר אין מודדין להן אלא מן השדה: ה״ג **דאי ממטו להו ריפתא להתם טפי ניחא להו.** הואיל וצריכין לשמור שהרי ישנים שם כל הלילה: **לא שמיע לי הא שמעתא.** דאמר רב מקום פיתא גורם. רב יוסף חלה ושכח תלמודו והיה אביי תלמידו מזכירו(ד): **מקבלות פרס.** וכל אחת יש לה דירה לבדה עמו בחצר: **אוסר בעבדים.** שאינן נמשכין אחריו: **בתרע מלכא.** בכ״מ שהוא חשיב ליה בתרע מלכא: **תלמיד אצל רבו.** דר עמו בחצר ומקבל פרס הימנו מאי: **דרב בי ר׳ חייא.** כשהיה מקבל פרס מבי ר׳ חייא: ה)**למקום אחר.** לחצר אחרת: **אביי.** לא שמיע ליה ההיא מתניתא דתניא לעיל [דף עב:] ה׳ שגבו את עירובן. אי נמי שמיע ליה ומיבעיא ליה הלכתא מאי משום דאוקימנא לה בפלוגתא: **והא אחין.** דמתניתין כגבו את עירובן דמי דהא קתני אם אין עמהן דיורין אין צריכין לערב: **הכא במאי עסקינן דאיכא דיורין בהדייהו.** ומוליכין דמתניתין אפי׳ בחצר שלהן קאמר שמערבין עם דיורין שעמהן: **דמגו דהני אסרי.** והזקיקוהו לעירוב הני נמי אסרי איש על אחיו אבל שתי חצירות ופתח ביניהם וגבו אלו עירובן לעצמן והותרה חצירן ואלו לעצמן והותרה חצירן או שדרין באחת מהן אב ובניו בלא דיורין אחרים ובאו לערב זו עם זו הואיל ואין אוסר עליהן וליכא מגו אחד נעשה שליח לכולן דיקא נמי דטעמא משום מגו דקתני או שאין עמהן כו׳ הא יש עמהן דאיכא מגו צריכין וטעמא דרישא משום דיורין הוא: **בבאגא.** בית אושפיזא בבקעה: **בייתי.** לנים: **בבי רב.** בית המדרש ובתוך אלפים אמה הוא: **מבאגא משחינן להו.** אלפים לכל רוח ולא מבי רב דבתר פיתא אזלינן או דילמא מקום לינה גורם: **בהדיא אנן סהדי.** הואיל והוא צריך ללכת מחר לאותה הרוח אי הוה ליה הלילה הזה בית דירה ללון במקום עירוב טפי הוה ניחא ליה: ה״ג **דאי מייתי ליה ריפתא לבי רב טפי ניחא ליה: האב ובנו הרב ותלמידו כרבים דמו.** לענין שתי חצירות זו לפנים מזו ודריסת רגל הפנימית על החיצונה ותנן במתניתין [לקמן עה.] אם היו של יחידים שיחיד דר בפנימית דהויא רגל המותרת במקומה אינה אוסרת שלא במקומה ואם של רבים ולא עירבה פנימית לעצמה דהויא רגל האסורה במקומה אוסרת על החיצונה אפי׳ עירבה חיצונה לעצמה: **צריכין עירוב.** כשאין דיורין אחרים עמהן: **ניתר בלחי וקורה.** דקי״ל [ה.] אין מבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהו בתים וחצירות פתוחים לתוכו ואת״ל הני כיחידים דמו הכא מי חשבינן שתי חצירות אחת של אב ואחת של בן כחדא חצר ולא מישתרי מבוי דידהו: **ומבוי שלהן ניתר בלחי וקורה.** ו)לערב חצירות ואע״ג דאין צריכין מ״מ פתוחות לו: **מתני׳** (חמש חצירות פתוחות זו לזו) **עירבו בחצירות.** אף מזו לזו: **ואסורין במבוי.** דאין סומכין על עירוב במקום שיתוף:

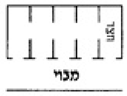

גמרא

[א] [א]מקום פיתא ושמואל אמר מקום לינה מיתיבי [ב]הרועים והקייצין והבורגנין ושומרי פירות בזמן שדרכן ללין בעיר הרי הן כאנשי העיר בזמן שדרכן ללין בשדה יש להם אלפים לכל רוח התם אנן סהדי דאי ממטו להו ריפתא התם טפי ניחא להו [ג]אמר רב יוסף לא שמיע לי הא שמעתא [ד]אמר ליה אביי את אמרת ניהלן ואהא אמרת ניהלן האחין שהיו אוכלין על שלחן אביהן וישנים בבתיהן צריכין עירוב לכל אחד ואחד ואמרינן לך שמע מינה מקום לינה גורם ואמרת לן עלה אמר רב יהודה אמר רב במקבלי פרס שנו תנו רבנן [ה]מי שיש לו חמש נשים מקבלות פרס מבעליהן וחמשה עבדים מקבלין פרס מרביהן רבי יהודה בן בתירה מתיר בנשים ואוסר בעבדים [ו]רבי יהודה בן בבא מתיר בעבדים ואוסר בנשים אמר רב מאי טעמא דרבי יהודה בן בבא דכתיב [ז]ודניאל בתרע מלכא פשיטא בן אצל אביו כדאמרן אשה אצל בעלה ועבד אצל רבו פלוגתא דרבי יהודה בן בתירה ורבי יהודה בן בבא תלמיד אצל רבו מאי ת״ש דרב בי רבי חייא אמר [ח]אין אנו צריכין לערב שהרי אנו סומכין על שולחנו של רבי חייא ורבי חייא בי רבי אמר אין אנו צריכין לערב שהרי אנו סומכין על שולחנו של רבי בעא מיניה אביי מרבה חמשה שגבו את עירובן כשמוליכין את עירובן למקום אחר עירוב אחד לכולן או צריכין עירוב לכל אחד ואחד אמר ליה עירוב אחד לכולן והא אחין דכי גבו דמו וקתני צריכין עירוב לכל אחד ואחד הכא במאי עסקינן כגון דאיכא דיורין בהדייהו דמגו דהני אסרי הני נמי אסרי הכי נמי מסתברא דקתני אימתי בזמן שמוליכין את עירובן במקום אחר אבל אם היה עירובן בא אצלם או שאין דיורין עמהן בחצר אין צריכין לערב שמע מינה בעא מיניה רב חייא בר אבין מרב ששת בני בי רב דאכלי נהמא בבאגא ואתו ובייתי בבי רב כי משחינן להו תחומא מבי רב משחינן להו או מבאגא משחינן להו אמר ליה [ט]משחינן מבי רב והרי נותן את עירובו בתוך אלפים אמה ואתי וביית בביתיה דמשחינן ליה תחומא מעירוביה (א) בההוא אנן סהדי ובהדא אנן סהדי בההוא אנן סהדי דאי מיתדר ליה התם ניחא ליה ובהדא אנן סהדי דאי מייתו להו ריפתא לבי רב ניחא להו טפי בעי רמי בר חמא מרב חסדא אב ובנו הרב ותלמידו כרבים דמו או כיחידים דמו צריכין עירוב או אין צריכין עירוב מבוי שלהן ניתר בלחי וקורה או אין ניתר בלחי וקורה א״ל תניתוה [י]אב ובנו הרב ותלמידו בזמן שאין עמהן דיורין הרי הן כיחידים ואין צריכין לערב [כ]ומבוי שלהן ניתר בלחי וקורה: **מתני׳** חמש חצירות פתוחות זו לזו ופתוחות למבוי עירבו בחצירות ולא נשתתפו במבוי מותרין בחצירות ואסורין במבוי ואם

תוספות

ודניאל בתרע מלכא. פי׳ ר״ח וסימנך בבא שער תרע שער פי׳ רבי יהודה בן בבא הוא מתיר בעבדים ובבא ותרע הכל שער נראה דמייתי קרא לסימן ולטעם לדבריו:

בעא מיניה אביי מרבה חמשה שגבו עירובן כו׳. ואע״ג דאביי ידע להאי ברייתא דלעיל דהא בסוף פרק מי שהוציאוהו (לעיל דף מט:) פריך מינה לרבה דקאמר ליה לדידך קשה לשמואל קשה גבי עירוב משום קנין לא שאל כאן לרבה אלא כדי להקשות לו ממתניתין:

ברבים דמו או כיחידים דמו. פי׳ בקונטרס לענין ב׳ חצירות זו לפנים מזו דתנן בסוף פירקין ואם היו של יחידים אין צריכין לערב ומיבעיא ליה אם אב ובנו דרים בפנימית אי חשיבי כיחידים או כרבים תימה לר״י דממתני׳ שמעינן ליה דמוכחא דאין אב ובנו אוסרים זה על זה וכיון דלא אסרי אם כן הויא לה רגל המותרת במקומה ואינה אוסרת שלא במקומה דההיא טעמא דיחידים אין צריכין לערב וי״ל דמקבלי פרס מיבעיא ליה ומספקא ליה אי מתני׳ בסמוכין על שלחן אביהם ממש והתם הוא דאין צריכין לערב כשאין עמהם דיורין דלהני קנת מה שסמוכים בפת אע״ג דמקום לינה גורם אבל מקבלי פרס אע״ג דאין עמהם דיורין צריכין לערב או דילמא מתניתין במקבלי פרס כדאוקמא רב דאמר התם מקום פיתא גורם ומייתי ראייה מברייתא דסתם האב ובנו הרב ותלמידו מקבלי פרס נינהו כיון שישנים בבתיהם היכא דלא קתני בהדיא אוכלין על שלחן אביהן ומיהו לא משמע כלל לומר כן ונראה לר״י דמיבעיא ליה בדליכא בכל המבוי אלא אב ובנו או הרב ותלמידו דבתים וחצירות שלהם פתוחין למבוי וכיון שכל המבוי שלהם משתכחת תורת עירוב וקמיבעיא ליה נמי דאם תימצי לומר אין צריכין לערב מבוי שלהם ניתר בלחי וקורה או לא: אימא

עין משפט נר מצוה

עו א מיי׳ פ״ד מה׳ עירובין הל׳ ח סמג עשין דרבנן א טוש״ע א״ח סי׳ שע סעיף ה:
עז ב טור א״ח סי׳ שע בב״י:
עח ג ד מיי׳ שם הלכה ה ו טוש״ע שם סעיף ו:
עט ה מיי׳ פ״ז מהל׳ עירובין הלכה י טוש״ע א״ח סי׳ שע ס״ז:
פ ו מיי׳ פ״ד מהלכות עירובין הלכה ה [טוש״ע א״ח סי׳ שע סעי׳ ג]:
פא ז טוש״ע א״ח סי׳ שפג סעיף כו:

רבינו חננאל (המשך)

שכונתו בשער המלך הוא. וסימ׳ בבא שער ותרע שער. מאן תני תרע ר׳ יהוד׳ בן בבא ששמו שער, כי היכי דלא תיתחלף מי הוא המתיר בעבדים בין ר׳ יהוד׳ בן בחירה בין ר׳ יהוד׳ בן בבא. תרע, מי ששמו שער סמך על השער, וא׳ דניאל בתרע מלכא. וסוגיין דשמעתא כרב. וכיון דאוקימנא בן אצל אביו במקבל פרס אמרינן תלמיד אצל רבו יוצא בעירוב רבו אי לא. ואסיקנא רב בבית ר׳ חייא ור׳ חייא בבית ר׳ הא אמרי אין אנו צריכין לערב, שהרי אנו סמוכין על שלחנו. בעא מיניה אביי מרבה חמשה שגיבו עירובן כשמוליכין עירובן למקום אחר אחד מוליך על ידי כולן, או כל אחד מוליך על ידי עצמו. ופשט ליה אחד מוליך על ידי כולן. ואקשינן עליה והא אחין כמו שגיבו דמו, מדקתני סיפא אם אין עמהן דיורין אין צריכין לערב, כלומר הן בלא עירוב מותרין כמו אחרים שעירבו וגיבו את עירובן, וקתני צריכין עירוב לכל אחד. ומשני התם גבי אחין כגון דאיכא אחריני בהדייהו, מיגו דהני אסירי אהני, הני נמי אסירי אהני. הכי נמי מסתברא דאיכא אחריני התם. דשמעינן להא מסיפא דמתני׳ דאחין, דקתני סיפא אימתי בזמן שמוליכין את עירובן למקום אחר כו׳. בעו מיניה מרב ששת בני בי רב דאכלי בבגא. פי׳ בשדה. ולנין בי רב מאיין מודדין להם התחום ממקום פיתה או ממקום לינה, ופשט להו מבי רב שהוא ממקום לינה. ואקשינן עליה והא הנותן עירובו במקום אחר ולא אזיל גוי[א] התם ונותנין לו מידת התחום ממקום עירובו אע״ג דלא לן שם. ושני להו רב ששת כשינויא דרב לעילא, התם גבי נותן עירובו אנן סהדי דאי מיתדר ליה התם ניחא ליה, וכאילו מקום לינה לשם הוא, הכא בבני בי רב אנן שהדי דאי איכא דמייתי להו ריפתא הכא ניחא להו, שנמצא כאילו מקום פיתה ומקום לינה במקום אחד הוא. ואסיקנא האב ובנו הרב ותלמידו בזמן שאין עמהן דיורין הרי הן כיחידים ואין צריכין לערב, ומבוי שלהן ניתר בלחי וקורה, שהרי בתים וחצירות פתוחות לתוכו. מתני׳, חמש חצירות פתוחות זו לזו ופתוחות למבוי, עירבו בחצירות ולא נשתתפו במבוי מותרין בחצירות ואסורין במבוי.

[א] אולי צ״ל ולא אזיל ללין שם ונותנין לו כו׳.